

УДК 81'373.21(447.86)

*Н. В. Вебер***МІКРООЙКОНІМИ ІВАНО-ФРАНКІВЩИНИ НА -и/-і**

У статті проаналізовано деякі відродинні мікроойконіми Івано-Франківщини. Особливо досліджуються відетноніми та службові назви. Розглядаються думки багатьох ономастів щодо термінологічної розбіжності у визначенні понять «родові» чи «відродинні» назви.

Ключові слова: мікроойконім, відродинні мікроойконіми, відетноніми назви, відкомполітивні імена, відапеліативні імена, службові назви.

Початки становлення топонімної моделі на -и/-і губляться ще в давньоукраїнському періоді, бо пам'ятки XIV–XV ст. засвідчують її як повністю сформовану [5, 52–53]. Назви поселень на -и/-і аналізуються у працях багатьох мовознавців та власне ономастів. Однак існує деяка термінологічна розбіжність, оскільки і досі не визначено, як кваліфікувати такі найменування: «родовими» чи «відродинними».

У слов'янській ономастиці такі безафіксні оніми в плуралийній формі традиційно іменуються родовими назвами. Ще в 1968 р. вийшла праця польського мовознавця Г. Гурновича «*Studia nad rodowymi nazwami miejscowymi w języku polskim na tle innych języków słowiańskich (synteza)*», в якій дослідник зауважує, що ойконіми на -и/-і доречніше було б називати родинними, оскільки йдеться не про давній родовий устрій, а виникли вони «...головним чином у випадку пізнішого сімейного поселення господарського характеру» [14, 20]. На думку вченого, родовими можна називати патронімічні назви на -ичі, оскільки їх зародження припадає на період родових відносин.

Родові назви «позначають у найстарший період свого розвитку мешканців певного поселення на підставі особової назви, яку спільно, як члени одного й того ж роду, вживали» [16, 264]. С. Роспонд у праці «*Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych*» також згідно з термінологією Ташицького називає утворення на -и/-і родовими і зазначає, що у французькій топонімії цей тип представлений колективними назвами, які первинно були назвами мешканців і лише пізніше стали назвами місцевості [15, 39].

Л. Гумецька розглядає ойконіми в множинній формі серед утворень, що первісно були найменуваннями людей за певними професіями [5, 46]. Подібно кваліфікує такі назви Л. Масенко, яка серед безафіксних найменувань у формі *pluralia tantum*, що первісно виступали як найменування жителів, також виділяє назви людей за заняттям: *Конюхи, Холопи* [10, 640].

Абсолютну більшість назв на -и/-і утворено, як стверджує В. Котвич, від родових назв, що мотивовані слов'янськими іменами відапелятивного походження: *Барани, Комари*. Близькими до дериватів від родових назв є також ойконіми на -и/-і, в основах яких лежать службові назви. Частина ойконімів на -и/-і походить, очевидно, від назв людей за характерними ознаками місцевості, де вони оселились: *Підліски, Підгорці* [7, 8–9]. М. Торчинський, аналізуючи ойконімію південно-західного Поділля, принагідно згадує про родові назви, тобто коли назва роду переходила на місце його проживання. Вчений зауважує, що такі назви утворені плюралізаційним способом [12, 16]. Однак О. Михальчук при словотвірній характеристиці мікротопонімії Підгір'я зазначає, що назви, в основі яких антропоніми на означення роду, утворені лексико-семантичним способом [11, 6].

У межах класу онімів, що виникли за принципом «Номінація поселень за їх відношенням до людей», Ю. Абдула виділяє 6 семантичних груп: відпатронімні, локально-етнічні, відродинні, «службові», відантропонімні та ойконіми, в основі яких назви спорідненості та свояцтва. Відродинні назви виникають шляхом топонімізації множинних відособових самоназв того чи того колективу або назв, що ними іменували колектив мешканці інших населених пунктів: *Рябушки, Зайченки, Івашки, Свинарі* [1, 7].

І. Гонца наголошує, що вказівка на рід, який заснував населений пункт, чітко простежується в родових ойконімах. Більшість плюральних назв утворена від слов'янських найменувань відапелятивного походження (*Каленики, Пішки*). Частина множинних номінацій походить від церковнослов'янських особових імен людей (*Богдани, Демки*) [4, 10].

Здійснивши аналіз безсуфіксних ойконімів на -и/-і Надсяння, Д. Бучко пропонує іменувати їх «відродинними» [2, 155]. Ми поділяємо цю точку зору, при цьому окремо виділяємо відпатронімні мікротопоніми на -ичі, -івці, -инці, відетнонімні (локально-етнічні) та

службові назви, хоча й не можемо з певністю сказати про мотивацію їх основ. Тут важко визначити первинну похідність і провести чітке розмежування мікроойконімів, що утворені від антропонімів, від мікроойконімів, утворених від етронімів, патронімів, службових назв. Об'єктом нашої розвідки є деякі мікроойконіми Івано-Франківщини в множинній формі, які поділяємо на кілька груп з урахуванням характеру їх твірних слів, оскільки дериваційно вони не різняться.

Враховуючи характер етимонів, поділяємо мікроойконіми аналізованого типу на 3 групи: 1) мікроойконіми, в основах яких засвідчені давньослов'янські (давньоукраїнські) відкомполітивні імена; 2) мікроойконіми, в основах яких засвідчені давньослов'янські (давньоукраїнські) відапелативні імена чи пізніші прізвиська; 3) мікроойконіми, в основах яких — християнські імена та прізвища.

У першій групі мікроойконімів всього 3 одиниці. Це пов'язано передусім з тим, що мікроойконіми характеризуються відносною недовготривалістю функціонування та нестійкістю, а відкомполітивні імена, що виступають мотиваторами, творилися ще в праслов'янський період:

Губки (с. Розтоки Кос. р-ну) <п-ще *Губко* (СП, 107; ПЗУ, 163), що є морфологічною видозміною п-ща *Губка*, яке, своєю чергою, є демінутивом або патронімом від антропоніма *Губа* (ПЗУ, 163). Антропонім *Губа* походить від якогось з імен-комполітивів типу *Губимирь*, *Губиславь*, чи від антропоніма-прізвиська, що виник від апелатива *губа* в якомусь із значень 'складка, що творить край рота', 'рот', 'всякий гриб' (ХД, 42). Ю. Редько вказує, що п-ще *Губка* утворене семантичним способом від апелатива *губка*, що має такі значення: 1) зменш. від губа, 2) деревний гриб, 3) трут (ССУП, I, 259).

Драгони (с. Пороги Бог. р-ну) <п-ща *Драгун* (ІФД, 245; СП, 129), *Драган*, *Драгун* (ПЗУ, 208), що походить від слов'янських імен-комполітивів *Драгомирь* (ХД, 19), *Драгомиль*, *Драгославь* (Бучко, 69).

Тучіпи (с. Коростовичі Гал. р-ну) <особова назва **Тучан*, що є, на думку Д. Бучка, давньослов'янським іменем, не зафіксованим в довідниках. Перший член цього імені *Ту-* представлений в чеськ. іменах **Tubog*, *Tugost*, *Tugozd*, другий член *-чан* є складовою частиною п-вищ *Чановда*, *Чанарис*, *Чанко*, *Чанак*, *Чанло*, *Чаник* (Бучко, 117), пор. ще *Ту-почел*, *Ту-томир*, *Ту-дан*, *Ту-дор*, *Ту-дай*, *Ту-чар*, *Чанек*, *Чанонос* [2, 157], рос. п-ще *Туча* (Весел., 327).

Найчисельнішою є група множинних мікроойконімів, в основах яких засвідчені давньослов'янські (давньоукраїнські) відапелятивні імена чи пізніші прізвиська. Ця група є досить цікавою, оскільки включає кілька тематичних груп відповідно до значень їх основ: мікроойконіми, в основах яких засвідчені відапелятивні імена (пізніші прізвиська) зі значенням назв звірів, комах, птахів; зі значенням назв рис людини, особливостей характеру, поведінки; з відображенням особливостей місцевості; зі значенням назв окремих предметів чи об'єктів та ін. Однак розподіляти їх не будемо через полісемантичність деяких мікроойконімів.

Балани (с. Тур'я-Велика Дол. р-ну) <п-ще *Балан* (ІФД, 190; СП, 34; ПЗУ, 45), що походить від південнослов'янського побажального імені *Балан* чи його румунського відповідника *Balan* (ПЗУ, 45). Пор. ще апелятив *балан* 'білявий хлопець' (ЕСУМ, I, 124), 'білий віл' (ССУП, I, 26).

Барани (с. Прокурава Кос. р-ну) <п-ще *Баран* (ІФД, 191; СП, 35; ПЗУ, 49; ССУП, 32; Весел., 24), що походить від однойменного апелятива.

Бгальці (с. Раківчик Кол. р-ну) <п-ще *Бгалець*. Можливо, антропонім походить від дієслова *бгати* 'гнути' (Мат. до буков., I, 22), 'гнути, заокруглювати' (ГГ, 22).

Бичуки (с. Гринява Верх. р-ну) <п-ще *Бичук* (СП, 45; ПЗУ, 63; ССУП, I, 63), що утворене від прізвиськ *Бик* або *Бич* + суф. — ук, пор. гуц. *бичэк* 'т. с., що билень — коротка частина ціпа, якою б'ють по снопах; бияк, бич' (ГЛЕ, 180, 185).

Біси (с. Річка Кос. р-ну) <п-ща *Біс* (ССУП, I, 72), *Бісовський* (ТМГ, 170), гуц. *Бісюк*, пол. *Bies*, *Biesek*, *Biesko* (ПЗУ, 69), що походить від старослов. *Бѣсъ*, співзвучного з суч. укр. *біс* 'чорт' (ЕСУМ, I, 201), пор. також *біс* 'смушка шкіри, пришита до халяви чобота' (Шило, 54).

Бровки (с. Гринява Верх. р-ну) <п-ще *Бровко* (СП, 57; ССУП, I, 101; ТІФ, 254), пор. ще пол. п-ще *Brewka* (ПЗУ, 91). Ю. Редько трактує походження антропоніма від апелятива *брова*, який міг бути назвою людини з великими бровами або походити від однозвучної клички собаки (ССУП, I, 101), пор. також діал. апелятив *брувка* 'т. с., що бумкі — смуга трави, яка залишилась нескошеною' (Шило, 56, 59), 'берегова лінія' (СНГТК, 29).

Бурси (с. Бабин Кос. р-ну) <п-ще *Бурса* (ПЗУ, 100; СП, 63; ССУП, I, 117), що походить від пол. апелятива *bursa* 'гаманець', 'мішок, малі

сакви', укр. сема 'бійка, галабурда' (ПЗУ, 100), *бэrsa* 'діал. юрба, гурт; табун, зграя' (ВТС, 68), пор. ще *бурсь* 'назва кутка села' (ГЛЕ, 264).

Випасняки (сmt. Чернелиця Гор. р-ну) <п-ще *Випасняк* (ІФД, 211), що утворений від апелятива *випас* 'пасовище' (СНГТК, 42), 'місце, де випасають худобу' (ВТС, 104)

Гримали (с. Річка Кос. р-ну) <*Гримали*, пор. поширене в селі п-ще *Грималюк* (ГНГ, 87; ІФД, 230). Антропонім утворений за допомогою суфікса -'ук від прізвиська *Гримало*; перв. знач. 'син *Гримала*' (ССУП, I, 249).

Довганки (с. Люча Кос. р-ну) <п-ща *Довган*, *Довганюк* (ІФД, 243; СП, 124–125), *Довганик*, *Довганець* (ССУП, I, 318), пор. також пол. п-ще *Długan*, рос. п-ще *Долганов* (ПЗУ, 201), що утворені від прізвиськ *Довган* або *Довгань*.

Долинні (с. Добринів Рог. р-ну) <п-ще *Долинний* (ІФД, 244; ССУП, I, 321), що утворений шляхом субстантивації та онімізації прикметника *долинний*; прізвисько за місцем проживання.

Жураки (с. Тарасівка Тлум. р-ну) <п-ще *Журак* (СП, 145; ССУП, I, 368), пор. сербський діал. апелятив *журак* 'карлик', 'пуголовок' (ПЗУ, 227). Д. Бучко виводить етимологію цього оніма від особової назви *Журакъ* (Бучко, 72), що, можливо, походить від апелятива *жура*, *джура* 'козацький слуга, зброєносець' + суф. — ак. Також не виключено, що лексема *жураки* відбиває певні топографічні ознаки (*žoratki* 'тліючий попіл'), можливо, *жураки* 'місцевість, де згорів ліс', аналогічно до *погар*, *згар* (Бучко, 72).

Климпуші (с. Бистриця Надв. р-ну) <п-ще *Климпуш*, *Клемпуш* (ПЗУ, 266–267). В основі антропоніма лежить гуцульський апелятив *кльмпуш/кльмпуш* 'чіп, затичка до бербениці' (ГГ, 96), пор. молд. *клемпэш* 'гак', пол. *kłera* 'нехлюя', 'товста жінка' (ПЗУ, 266).

Крайніки (с. Закрівці Кол. р-ну) <п-ще *Крайник* (ІФД, 283; СП, 192; ПЗУ, 300; ССУП, I, 533), що, очевидно, походить від архаїчного сусп. — екон. терміна *крбйник* 'прикажчик маєтку', 'осавул' (ПЗУ, 300).

Ляби (сmt. Ворохта Яремч. м/р) <п-ще *Лаба* (СП, 204; ПЗУ, 322; ССУП, I, 573), пор. серб. — хорв. або болг. гіпокористичне ім'я *Laba* або *Labo*, що з оф. *Labud*, співвідносного з апелятивом *labud* 'лебідь'. Антропонім походить від апелятива *лбба* 'лапа звіра, тварини; нога' (Мат. до буков., V, 3).

Лапи (с. Спас Кос. р-ну) <п-ще *Лана* (ІФД, 293; СП, 206; ПЗУ, 326; Весел., 177; ССУП, I, 580), що походить від апелятива *лба*.

Луби (с. Лючки Кос. р-ну) <п-ща *Луба* (СП, 215), *Лубів* (ІФД, 299), *Луб* (ССУП, I, 616). Антропонім, очевидно, походить від апелятива *луб* ‘внутрішня частина кори дерева; виріб з цієї частини кори’ (ЕСУМ, III, 296), у гуц. говірках *луб* ‘задня частина чобота, закаблук’ (ГГ, 114), ‘кора; полукішок’ (Горбач, 300), *луби* ‘халяви’ (МСГГ, 95).

Лупеї (с. Бабин Кос. р-ну) <п-ще *Лупей* (СП, 217; ПЗУ, 348–349). Антропонім походить або від рум. чол. імені *Lupe*, пор. також укр. чол. ім’я лат. походження *Луп* (СУІ, 200), або від укр. патронімічного утворення з суф. — *ей* від жін. імені *Луна* (ПЗУ, 348), пор. також рос. п-ще *Луна* (Весел., 186), або від апелятива *луній* «жолудева миша» (ЕСУМ, III, 307), пор. також гуц. *луній* ‘збитучник’ (СГГ, 107).

Марші (с. Річка Кос. р-ну) <п-ще *Марш* (СП, 229), що походить від апелятива *марш* ‘ритмічна хода в строю; похід; частина сходів між двома майданчиками’ (ЕСУМ, III, 404), пор. також вигук *марш* ‘уживають, щоб відігнати собаку’ (Шило, 37, 170), ‘виходь; забирайся; кроком руш’ (МСГГ, 99).

Опари (с. Розтоки Кос. р-ну) <антропонім *Опара* (ГГІ, 174), п-ще *Опара* (ІФД, 327; ССУП, II, 766; Весел., 231). У с. Турянка на Лемківщині 1781 р. згадується п-ще *Opap*, а на прикарпатській Гуцульщині фіксується п-ще *Opariek* (ПЗУ, 418). Антропонім походить від апелятива *опара* ‘кріп пахучий’ (ЕСУМ, IV, 196), ‘затравлене дріжджами або закваскою рідке тісто, яке потім учиняють’ (ССУП, II, 766).

Півтораки (с. Живачів Тлум. р-ну) <п-ще *Півторак* (ІФД, 337; СП, 274; ССУП, II, 821; Бучко, 99). Антропонім утворений, очевидно, від апелятива *півторак* ‘поле мірою в півтора морга’, пор. ще *півтораки* ‘воли або коні неоднакового зросту’ (ССУП, II, 821).

Скрипки (с. Шепіт Кос. р-ну) <п-ще *Скрипка* (ІФД, 364; ТМГ, 110; СП, 325; ССУП, II, 973; ПЗУ, 521), що походить від апелятива *скрипка* ‘назва інструмента, а також діал. той, хто грає на скрипці; скрипаль’ (ССУП, II, 973).

Сокири (с. Город Кос. р-ну) <п-ще *Сокира* (ІФД, 367; ТДНР, 313; СП, 330; ПЗУ, 527), що походить від однойменного апелятива, пор. також гуц. *сок’ѡра* ‘візерунок у вишивці, на писанці’ (МСГГ, 179).

Телецкі (с. Хімчин Кос. р-ну) <п-ще *Телецко*. Антропонім утворений від апелятива *телець* ‘теля, бичок’ (ЕСУМ, V, 540), пор. п-ща *Телица*, *Тельцов*, *Тельчак* (Весел., 314–315).

Туні (с. Річка Кос. р-ну) <п-ще *Тунь* (СП, 354), *Туня*, *Тунев* (Весел., 325), особове ім’я *Тун* (СУІ, 366). Антропонім, очевидно, утворений від апелятива *тун* = *тунець* ‘велика промислова хижа риба’ (ССУП, II, 1074), ‘скульпція’ (Весел., 325).

Циви (с. Білоберезівка Верх. р-ну) <п-ще *Ціва* (СП, 377; ПЗУ, 594), що походить від гуц. апелятива *циви* ‘деталь водяного млина’ (ГГ, 207), пор. також бойк. *цнва* ‘дерев’яна трубка для перемотування ниток’ (Онишк., II, 354; ПЗУ, 594), гуц. *ціва*, *цівка* ‘шпулька ткача, цівка до човника’ (Горбач, 356).

Цюрки (с. Колодіїв Гал. р-ну) <п-ще *Цюрко* (ТМГ, 120), яке дуже поширене в селі, пор. *цюркати* ‘тексти дрібним струменем’ (МСГГ, 217).

Шпаяни (с. Хімчин Кос. р-ну) <п-ще *Шпаяк* (СП, 400), *Шпай* (ГНГ, 328). Від чого походить антропонім визначити важко, можливо, від дієслова *шпати*, *шпбю*, *шпбеш* «нишпорити» (ВТС, 1404), пор. також апелятив *пошпай* ‘свіжий, дрібний, легкий сніг; пороша’ (ГГ, 156).

Яструбці (с. Зелена Верх. р-ну; с. Ганнусівка Тисм. р-ну) <п-ще *Яструбець* (ГНП, 186). Антропонім *Яструбець* — патронімне або демінутивне утворення на *-ець* від вихідного *Яструб*, пор. п-ща *Яструб* (ДУП, 252), *Ястреб* (Весел., 382), мотивованого апелятивом *яструб* «хижий птах з коротким гачкуватим дзьобом, гострими загнутими пазурами ...» (СУМ, XI, 658).

Мікроойконіми, в основах яких — християнські імена та прізвища різної структури виступають у повній формі, у повній суфіксальній, в усіченій формі, в усічено-суфіксальній:

Базени (с. Залуччя Кол. р-ну) <*Базен* <*Василь* (СУІ, 60–62), пор. п-ще *Базенко* (СУІ, 61).

Гарасимі (м. Яремче) <*Гарасими*, пор. особове ім’я *Гарасим* (СУІ, 83), п-ще *Гарасим* (СП, 87; ССУП, I, 195). Так називалася родина, що проживала колись на кутку.

Грині (с. Бабин Кос. р-ну) <*Гринь* <*Григорій* (СУІ, 93–97), пор. п-ще *Гринь* (ІФД, 231; СП, 104; ПЗУ, 160; ССУП, I, 250), *Гриневи* (Весел., 89).

Дані (с. Хімчин Кос. р-ну) <особове ім’я *Даньо* (СУІ, 100), п-ща *Данько* (СП, 113), *Дан* (ПЗУ, 185), *Дань*, *Даньо* (ССУП, I, 284). Ан-

тропонім *Дан* походить від чол. імені *Дан*, яке у народів Карпато-Дунайського регіону співвідноситься з повними іменами, що починаються на *Дан-*, як *Данило*, *Даниїл*, або закінчуються на *-дан*, як *Богдан*, *Йордан* (ПЗУ, 185).

Калинки (с. Соколівка Кос. р-ну; с. Серафінці Гор. р-ну) <п-ще *Калинка* (СП, 166; ССУП, I, 428). В основі антропоніма лежить давньоукр. чол. ім'я *Калина*, співвідносне з іменем грец. походження *Каленик*, або апелятив *калина* (ПЗУ, 246). Однак не виключене відапелятивне тлумачення цього мікроойконіма.

Лазорики (с. Старі Кути Кос. р-ну) <п-ще *Лазорик* (ІФД, 292; СП, 205; ПЗУ, 324; ССУП, I, 578). В основі антропоніма лежить давньоукр. чол. ім'я *Лазорь*, співвідносне з суч. офіційним *Лазар* (ПЗУ, 324).

Леви (с. Соколівка Кос. р-ну) <особове ім'я *Лев*, п-ща *Лев*, *Лева* (ІФД, 293; СП, 207; ПЗУ, 329; ССУП, I, 585).

Макаруки (с. Чернелиця Гор. р-ну) <п-ще *Макарук* (ІФД, 303), що походить від чол. імені *Макбр* (ПЗУ, 356; СУІ, 205).

Маркови (с. Великий Ключів Кол. р-ну) <особове ім'я *Марко*, п-ща *Марко*, *Марков* (ІФД, 306; СП, 228; ПЗУ, 364; ССУП, I, 654).

Михайлуші (с. Білоберезівка Верх. р-ну) <особове ім'я *Михайлуш* <*Михайло* (СУІ, 236–240).

Міхасі (с. Великий Рожин Кос. р-ну) <особове ім'я *Михась*, *Михась* <*Михайло* (СУІ, 236–240).

Мойси (с. Бабин Кос. р-ну) <п-ще *Мойса* (СП, 240; ПЗУ, 394; ССУП, I, 702). Антропонім походить від східнороманського чол. гіпок. імені *Муйса*, співвідносне з повним іменем *Мойсей*, або угор. *Mojsza* того ж походження (ПЗУ, 394).

Павуші (с. Старі Кути Кос. р-ну) <*Павуша* <*Павло* (СУІ, 278–280); пор. п-ще *Павлуша* (СП, 262).

Палагнюки (с. Шепіт Кос. р-ну) <п-ще *Палагнюк* (ІФД, 330; СП, 263; ССУП, II, 784; СУІ, 290–291). Антропонім утворений за допомогою суфікса *-ук* від жін. власного імені *Палагна* (від *Пелагія*); первинне значення 'син *Палагни*' (ССУП, II, 784).

Петруцяки (с. Коршів Кол. р-ну) <п-ща *Петруцяк*, *Петрусяк* (СП, 272), *Петруцик* (СУІ, 295).

Петруші (с. Яворів Кос. р-ну) <п-ще *Петруш* (ПЗУ, 444; ГНГ, 219; СУІ, 295), що походить від давньоукр. чол. імені *Петруш* <*Петро*.

Пилипці (с. Стратин Рог. р-ну) <Пилипець <Пилип (СУІ, 296–297); пор. п-ще *Пилипець* (СП, 272; ПЗУ, 446; ССУП, II, 816).

Проценки (с. Красна Надв. р-ну) <п-ще *Проценко* (ІФД, 345; СП, 290; ССУП, II, 866; Бучко, 103). Антропонім утворений за допомогою суфікса *-енк-о* від власного імені (прізвиська) *Проць* <*Прокій, Прокопій* (СУІ, 304–305), первісне значення ‘син *Проця*’ (ССУП, II, 866).

Трояни (с. Озеряни Тлум. р-ну) <особове ім’я *Троян* (СУІ, 366), пор. п-ще *Троян* (ІФД, 381; СП, 353; ПЗУ, 560). Антропонім походить від лат. імені *Traianus*, вживаного багатьма європейськими народами; або від слов’янського імені *Троян*, що містить у своїй основі числівник *трое* (ПЗУ, 560) (слов’янська основа **trojan*, що має числівникову ідею три за умови обов’язкової єдності *трьох* елементів(ГГІ, 250)), або від міфоніма — назви язичницького бога *Трояна* (ГГІ, 250). Ю. Редько вказує, що антропонім *Троян* утворений семантичним способом від апелятива *троян*, що має значення: 1) трійка коней; 2) рід танцю; 3) назва рослини; 4) батько, що має троє близнят (ССУП, II, 1071).

Федори (с. Бабин Кос. р-ну) <особове ім’я *Федір*, п-ще *Федор* (СП, 360; ПЗУ, 570), що походить від давньоукр. імені *Федор*.

Штефанці (с. Бабин Кос. р-ну) <особове ім’я *Штефан* <*Степан* (СУІ, 348–350), пор. також п-ще *Штефан* (СП, 401; ПЗУ, 634; ССУП, II, 1221).

Штефлики (с. Білоберезівка Верх. р-ну) <особове ім’я *Штефко* <*Степан* (СУІ, 348–350), пор. п-ще *Штефко* (СП, 402; ПЗУ, 635; ССУП, II, 1222).

Розглядаючи мікроіконіми, утворені від назв занять, професій, не можемо бути певними до кінця, чи їх основи мотивовані службовими назвами, чи співзвучними особовими іменами. Л. Масенко назви на *-ники* відносить до так званих службових назв, що характеризували жителів за їх заняттям [10, 640].

Клепки (с. Кропивиче Кол. р-ну) <п-ща *Кленко* (СП, 177), *Клена, Кленар* (ІФД, 269; ПЗУ, 266). Так називали людей за родом їх діяльності — робити *клепки* ‘опуклі дощинки, з яких складаються діжки, бочки, цеберка та інші посудини’, пор. укр. *клепка* ‘кожна з опуклих дощечок, з яких складається бочка, діжка й т.ін.’ (ВТС, 433; ГНП, 77), пор. серб. — хорв. *клепар* ‘бляхар’ (ПЗУ, 266).

Мельники (с. Загайпіль Кол. р-ну; с. Лісний Хлібичин Кол. р-ну) <п-ще *Мельник* (ІФД, 311; СП, 233; ПЗУ, 376; ССУП, I, 676), що походить від загальноукр. апелятива *мельник* ‘мірошник’ (ПЗУ, 376).

Ріпники (с. Петрилів Тлум. р-ну) <п-ща *Ріпняк* (СП, 302), *Репников*, *Репня*, *Репнины* (Весел., 268), що, очевидно, походить від апелятива *ріпа* ‘картопля’ (ЕСУМ, V, 96); *ріпники* — люди, що займалися збором *ріпи*.

Локально-етнічні мікроойконіми мають у своїй основі назви певної групи осіб за етнічною характеристикою чи за ознакою місцевості, де вони оселились:

Бережани (с. Видинів Снят. р-ну) <1) катойконім на *-ани* від апелятива *берег*, перв. знач. *бережани* ‘люди, що оселилися біля берега, поселення яких знаходиться на березі’, пор. також *бережан* ‘прибережний житель’ (ЕСУМ, I, 170); 2) катойконім від населених пунктів *Берег* або *Береги*, перв. знач. *бережани* ‘вихідці, переселенці з *Берега* (*Берегів*)’ (Худаш, 21).

Горінки (с. П’ядики Кол. р-ну) <від родової назви *Горінки* ‘рід *Горінка*’, пор. п-ще *Горін* (ІФД, 228; СП, 99) або від назви групи людей *горінки* ‘люди, що проживають на горі’.

Горяни (с. Коршів Кол. р-ну) <*горянин* ‘житель гір; горець’ (ВТС, 193).

Завуличники (с. Яблунька Бог. р-ну) <*завуличники* ‘люди, що оселилися за вулицею’ (ГНП, 64).

Липники (с. Дебеславці Кол. р-ну) <*липники* ‘люди, які проживають біля липового гаю чи лісу’ (ГНГ, 166) або місце, де ростуть липи.

Лемки (с. Липівка Тисм. р-ну) <п-ще *Лемко* (ПЗУ, 333; ССУП, I, 589), що походить від етноніма *лемко* ‘представник етнографічної групи українців у Карпатах’ (ЕСУМ, III, 220).

Мадяри (с. Печеніжин Кол. р-ну) <п-ще *Мадяр* (ПЗУ, 354), що походить від етноніма *мбдяр* ‘угорець’.

Москалі (с. Стратин Рог. р-ну) <п-ще *Москаль* (КСО, 12; СП, 241; ПЗУ, 398; ССУП, I, 708). В основі прізвища лежить етнонім *москаль* ‘росіянин’. *Москалями* жителі Галичини часто називають й переселенців зі Східної України (ГНП, 107). У старопол. мові апел. *moskal* уживався також у зн. ‘ненажера» та «вид коржика» (ПЗУ, 398).

Неясного чи сумнівного походження назва **Дроцмани** (с. Річка Кос. р-ну) <*Дроцмани* ‘рід *Дроцмана*’. Можливо, від нім. *die Drossel* — дрізд, пор. п-ще *Дрозд* (ПЗУ, 211; Весел., 101). У «Словнику сучасних

українських прізвищ» Ю. Редька знаходимо антропонім *Дроцик*, який утворений за допомогою зменш. суф. *-ик* від неясної основи (ССУП, I, 334).

Отже, відродинні назви є достатньо продуктивними в мікроойконімії досліджуваного регіону. Для множинних назв Івано-Франківщини базовими є давньослов'янські (давньоукраїнські) відапелятивні імена чи пізніші прізвиська (29), християнські імена та прізвища (22), рідше локально-етнічні (8), службові назви (3), давньослов'янські (давньоукраїнські) відкомполіти імена (3).

Література

1. Абдула Ю. А. Становлення ойконімії Слобожанщини (на матеріалі Харківщини): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». — Кіровоград, 2008. — 20 с.
2. Бучко Д. Відродинні ойконіми польсько-українського пограниччя // Вісник Львівського ун-ту. Серія філол. Вип. 34. Ч. II. — Львів, 2004. — С. 154–164.
3. Волянук І. О. Ойконіми на *-и/-і* Північної Тернопільщини // Студії з ономастики та етимології. — К., 2007. — С. 49–57.
4. Гонца І. С. Ойконімія Черкащини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». — К., 2006. — 18 с.
5. Гумецька Л. Л. Нарис словотворчої системи української актової мови XIV-XV ст. — К., 1958. — 298 с.
6. Іваненко О. В. Походження назв населених пунктів Сумської області: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». — К., 2006. — 20 с.
7. Котович В. В. Ойконімія Опілля XII-XX ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». — Івано-Франківськ, 2000. — 20 с.
8. Купчинський О. А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень (Географічні назви на *-ичі*). — Київ, 1981. — 251 с.
9. Лісняк Н. І. Мікротопонімія Західного Поділля: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». — Ужгород, 2004. — 20 с.
10. Масенко Л. Т. Розвиток топонімічної лексики // Історія української мови: Лексика і фразеологія. — К., 1983. — С. 620–659.
11. Михальчук О. І. Мікротопонімія Підгір'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» [Електронний ре-

- сурс]. — К., 1998. — 7 с. Режим доступу до автореферату: <http://disser.com.ua/contents/4470.html>.
12. Торчинський М. М. Ойконімія південно-західного Поділля: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». — К., 1994. — 22 с.
 13. Царалунга І. Українські ойконіми на -ани (-яни), утворені від слов'янських відапелятивних імен // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. Випуск 354–355. — Чернівці: Рута, 2007. — С. 70–73.
 14. Gyrnowicz H. Studia nad rodzowymi nazwami miejscowymi w języku polskim na tle innych języków słowiańskich (synteza). — Gdańsk, 1968. — S. 5–20.
 15. Rospond S. Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych. — Wrocław, 1957. — 76 s.
 16. Taszycki W. Słowiańskie nazwy miejscowe. Ustalenie podziału // Rozprawy i studia polonistyczne. T. I: Onomastyka. — Wrocław etc., 1958. — S. 228–268.

Список скорочень використаних джерел

- Бучко Бучко Д. Г. Походження назв населених пунктів Покуття / Дмитро Григорович Бучко. — Львів: Світ, 1990. — 144 с.
- Весел. Веселовский С. Б. Ономастикон. Древнерусские имена, прозвища и фамилии / С. Б. Веселовский. — М.: Наука, 1974. — 382 с.
- ВТС Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. — 1440 с.
- ГГ Гуцульські говори. Короткий словник // Відп. ред. Я. Закревська. — Львів, 1997. — 232 с.
- ГГІ Габорак М. Гідронімія Івано-Франківщини. Словник-довідник / Мирослав Габорак. — Снятин: ПрутПринт, 2003. — 284 с.
- ГЛЕ Гуцульщина. Лінгвістичні етюди. — К.: Наукова думка, 1991. — 308 с.
- ГНГ Габорак М. Назви гір Івано-Франківщини. Словник-довідник / Мирослав Габорак. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. — 352 с.
- ГНП Габорак М. Назви поселень Івано-Франківщини (Бойківщина, Гуцульщина та Опілля). Історико-етимологічний словник / Мирослав Габорак. — Івано-Франківськ: ОІППО; Снятин: ПрутПринт, 2007. — 200 с.
- Горбач Горбач О. Словник говірки села Бродина / О. Горбач // Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження. — Львів, 2000. — С. 245–364.
- Грінч. Грінченко Б. Д. Словарь української мови: В 4 т. / Б. Д. Грінченко. — К.: Наукова думка, 1996. — Т. 1 — 3; 1997. — Т. 4.

- ДУП Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ / Ю. К. Редько. — К.: Радянська школа, 1969. — 255 с.
- ЕСУМ Етимологічний словник української мови. — К.: Наукова думка, 1982. — Т. 1; 1985. — Т. 2; 1989. — Т. 3; 2003. — Т. 4; 2006. — Т. 5.
- ІФД Телефонно-інформаційний довідник м. Івано-Франківськ. — Чортків, 2003. — 480 с.
- КСО Коритко Р. Стратин — село Опільського краю / Р. Коритко. — Львів: Тріада плюс, 2003. — 248 с.
- Мар. Марусенко Т. А. Матеріали к словарю украинских географических аппелятивов / Т. А. Марусенко // Полесье. — М.: Наука, 1968. — С. 206–255.
- Мат. до Матеріали до словника буковинських говірок. — Чернівці: ЧДУ, 1971–1979. — Вип. 1–6.
- Мор. Морошкин М. Я. Славянский именослов или собрание славянских личных имён / М. Я. Морошкин. — СПб., 1867. — 213 с.
- МСГГ Піпаш Ю. Матеріали до словника гуцульських говірок / Ю. Піпаш, Б. Галас. — Ужгород, 2005. — 266 с.
- Онишк. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок / М. Й. Онишкевич. — К.: Наукова думка, 1984. — Ч. 1–2.
- ПГФ Шульгач В. П. Праслов'янський гідронімний фонд / Віктор Петрович Шульгач. — К.: Наукова думка, 1998. — 368 с.
- ПЗУ Чучка П. Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник / Павло Чучка. — Львів: Світ, 2005. — 704 + XLVIII с.
- СГГ Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березовь / Микола Негрич. — Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. — 224 с.
- СЛ Бігуняк А. В. Словничок Лемківщини [Електронний ресурс] / Андрій Васильович Бігуняк, Олександр Гаврилович Гойсак. — 1997. — 47 с. — Режим доступу до книги: <http://www.lemko.org/lemko/slovyk.html>.
- Смик Смик Г. К. Корисні та рідкісні рослини України / Г. К. Смик. — К.: УРЕ, 1991. — 413 с.
- СНГТК Громко Т. В. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини / Т. В. Громко, В. В. Лучик В. В., Т. І. Поляруш / Відп. ред. В. В. Лучик. — Київ-Кіровоград: РВГПЦ КДПУ, 1999. — 224 с.
- СП Словник прізвищ: практичний словозмінно-орфографічний (на матеріалі Чернівеччини). — Чернівці: «Букрек», 2002. — 424 с.
- ССУМ Словник староукраїнської мови XIV-XV ст. — К.: Наукова думка, 1977–1978. — Т. 1–2.
- ССУП Редько Ю. Словник сучасних українських прізвищ: У 2-х томах / Юліан Редько. — Львів, 2007. — Т. 1: А-М. — XXVI, 720 с., Т. 2: Н-Я. — 721–1438 с.

- СУІ Трійняк І. І. Словник українських імен / Іван Іванович Трійняк. — К.: Довіра, 2005. — 509 с.
- СУМ Словник української мови. — К.: Наукова думка, 1970–1980. — Т. 1–11.
- ТДНР Телефонний довідник Надвірнянського району Івано-Франківської області. — Надвірна, 1992. — 372 с.
- ТІФ Телефони. Івано-Франківськ. — 1992. — 742 с.
- ТМГ Телефони міста Галича. — Івано-Франківськ, 1991. — 243 с.
- ХД Худаш М. Л. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімі утворення) / М. Л. Худаш, М. О. Демчук / АН УРСР. Львів. Від-ня Ін-ту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського; Відп. ред. Л. М. Полюга. — К.: Наук. думка, 1991. — 268 с.
- Худаш Худаш М. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (відапелятивні утворення) / М. Худаш. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2006. — 452 с.
- Шило Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Гаврило Шило. — Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. — 288 с.

Скорочення

Болг. — болгарський; гуц. — гуцульський; давньоукр. — давньоукраїнський; дем. — демінутив; діал. — діалектне; зн. — значення; лат. — латинський; м. — місто; мн. — множина; молд. — молдавський; обл. — область; перв. знач. — первісне значення; пол. — польський; пор. — порівняйте; п-ще — прізвище; р. — річка; р-н — район; рос. — російський; рум. — румунський; с. — село; укр. — український.

Скорочення назв районів: Бог. — Богородчанський, Верх. — Верховинський, Гал. — Галицький, Гор. — Городенківський, Дол. — Долинський, Кал. — Калуський, Кол. — Коломийський, Кос. — Косівський, Надв. — Надвірнянський, Рог. — Рогатинський, Рожн. — Рожнятівський, Снят. — Снятинський, Тисм. — Тисменицький, Тлум. — Тлумацький.

Вебер Н. В.

МИКРООЙКОНИМЫ ИВАНО-ФРАНКОВЩИНЫ НА -И/-І

В статье анализируются некоторые отродовые микроойконимы Ивано-Франковщины. Отдельно исследуются отэтнонимные и служебные названия. Рассматриваются мысли многих ономастов по поводу терминологического различия в определении понятий «родовые» или «отродовые» названия.

Ключевые слова: микроойконим, отродовые микроойконимы, отэтнонимные названия, откомпаративные имена, отаппелятивные имена, служебные названия.

Veber N. V.

MICROOYCONYMS OF IVANO-FRANKIVSK REGION ENDING IN -И/-І

Analysis of some Ivano-Frankivsk microooyconyms coming from family names is presented in the article. Separately proper names derived from ethnonyms and official names are investigated here. Ideas of onomatologists on difference in the definitions of the notions «generic» and «family» proper names are outlined in the article.

Key words: microooyconym, generic microooyconyms, de-ethnonymic proper names, de-composite names, de-appelative names, official names.